

Dyslexie

DSM-V

In de DSM-V valt dyslexie onder de Specifieke Leerstoornis. Om hieraan te kunnen voldoen moet de leerlingen moeite hebben met het aanleren en gebruiken van schoolse vaardigheden, zoals blijkt uit de persisterende aanwezigheid van minstens een van de symptomen gedurende minstens 6 maanden, ondanks interventie gericht op deze moeilijkheden. Voor dyslexie gaat het daarbij om de criteria 1,2,3,4. De hieronder beschreven punten zijn een korte samenvatting van de DSM-V criteria.

- 1) Onnauwkeurig of langzaam en moeizaam lezen van woorden (leest bijvoorbeeld losse woorden fout of langzaam en aarzelend hardop voor, raadt vaak woorden, heeft problemen met het goed uitspreken van woorden).
- 2) Moeite om de betekenis te begrijpen van wat wordt gelezen (kan bijvoorbeeld de tekst correct lezen, maar begrijpt de volgorde, relaties, gevolgtrekkingen of diepere betekenis van het gelezen niet).
- 3) Moeite met spelling (voegt bijvoorbeeld klinkers en medeklinkers toe, laat ze weg, of vervangt ze).
- 4) Moeite om zich schriftelijk uit te drukken (maakt bijvoorbeeld in zinnen talloze grammaticale of interpunctiefouten; deelt de alinea's slecht in; zijn of haar schriftelijke weergave van ideeën is niet helder).

Daarnaast moeten de betreffende schoolse vaardigheden substantieel en meetbaar slechter ontwikkeld zijn dan men op basis van de kalenderleeftijd zou mogen verwachten en hebben een significante negatieve invloed op de schoolresultaten en werkprestaties.

De leerproblemen kunnen niet beter worden verklaard door verstandelijke beperkingen, niet-gecorrigeerde visus- of gehoorstoornissen, andere psychische of neurologische stoornissen, psychosociale tegenslagen, gebrekkige beheersing van de taal waarin het onderwijs gegeven wordt, of inadequaat onderricht.

Definitie van het probleem en enkele wetens-waardigheden

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen). De hardnekkigheid blijkt uit de discrepantie tussen inspanning en resultaat. De automatisering van klank/tekenkoppeling komt ook na langdurig en herhaald oefenen niet op gang. Het probleem manifesteert zich op klank/tekenniveau. Intelligente dyslectici zijn soms in staat om hun problemen te compenseren en vallen in het basisonderwijs niet op; de latente problematiek wordt pas in het VO (VWO/ HAVO) manifest wanneer meerdere talen met eigen specifieke klank/tekenkoppelingen in korte tijd geautomatiseerd moeten worden.

De Stichting Dyslexie Nederland hanteert, zolang de oorzaken van de stoornis niet volledig bekend zijn, een beschrijvende definitie van dyslexie. Er zijn aanwijzingen dat dyslexie voortkomt uit een verstoorde taalverwerking, maar er zijn ook aanwijzingen dat visuele (aandachts)problemen en rol spelen bij het ontstaan van dyslexie.

Wat zie ik in de klas?

- Het spellingsproduct is veel slechter dan van klasgenoten. Opmerkelijk zijn de fouten in de spelling m.b.t. de klank/tekenkoppeling (de zgn. luisterwoorden).
- De leerling is niet of nauwelijks in staat om eigen werk op spelling te corrigeren.
- Het (stil)lezen verloopt veel trager dan bij de klasgenoten.
- Hardop lezen is slordig, leerling leest niet wat er staat.
- De leerling presteert op andere onderdelen niet minder dan zijn / haar klasgenoten.

De beste aanpak in de klas in bondige adviezen

Informeel bij de zorgcoördinator, leerjaarcoördinator of remedial teacher of de leerling een dyslexieverklaring bezit.

Indien ja: rekening houden met gemaakte afspraken* indien de school een dyslexieprotocol hanteert. Indien nee: informeer de coördinator of remedial teacher over je bevindingen. Vraag na of de leerling is opgevallen bij de screening naar LSP in de brugklas of bij de spel- leesprestaties bij de moderne vreemde talen.

- Kijk door de spellingfouten heen naar de kwaliteit van de taal. Beoordeel en /of bespreek die kwaliteit.
- Help bij de correctie van eigen werk en/of laat de leerling op een computer met spellingcontrole werken.
- Laat de leerling niet te veel bordwerk overnemen; verstrek zondig een kopie.
- Maak gebruik van hulpmiddelen zoals: daisy-spelers, leespenen, computerleesprogramma's, voorgelezen studieboeken, etc.

Dyslexie (vervolg)

- Geef extra mondelinge uitleg bij geschreven opdrachten.
- Laat plaatjes bij teksten staan.
- Geef extra tijd bij schriftelijke opdrachten.
- Zorg voor positieve bekrachtiging. Geef veel complimenten.
- Wees alert op faalangst.
- Maak gebruik van pre-teaching. Leg nieuwe stof vooraf mondeling uit.
- Zorg voor positieve leerervaringen en succeservaringen in lezen en schrijven/spellen.

* In vele gevallen bestaat die afspraak uit het aanbieden van de mogelijkheden die de wet toestaat bij landelijke examens: opdrachten en leeswerk in een groter lettertype, tekst op een geluidsdrager en tijdsverlenging bij proefwerken.

In ieder geval niet doen

- Een onverwachte leesbeurt voor een langzame lezer. Laat een leesbeurt thuis voorbereiden.
- Een onverwachte spellingtoets bij een slechte speller.
- Het probleem ontkennen!
- Een dyslectische leerling aansporen meer aandacht aan spelling te besteden of harder te leren.

Ervaringen met deze handelingswijzer s.v.p. opsturen aan cordys@cordys.nl